

HÖGSKOLAN
DALARNA

Handledarrollen och Kollegialt lärande

Désirée von Ahlefeld Nisser och Maria Olsson
2022

Punkter för föreläsningen

- Vår intention med föreläsningen
- Tillbakablick: Syfte med ”specialpedagogik för lärande” och handledarutbildningen
- Implementeringens faser och framgångsfaktorer
- Handledarrollen och kollegialt lärande

Vår intention

**Synliggöra och diskutera
denna utbildnings röda tråd**

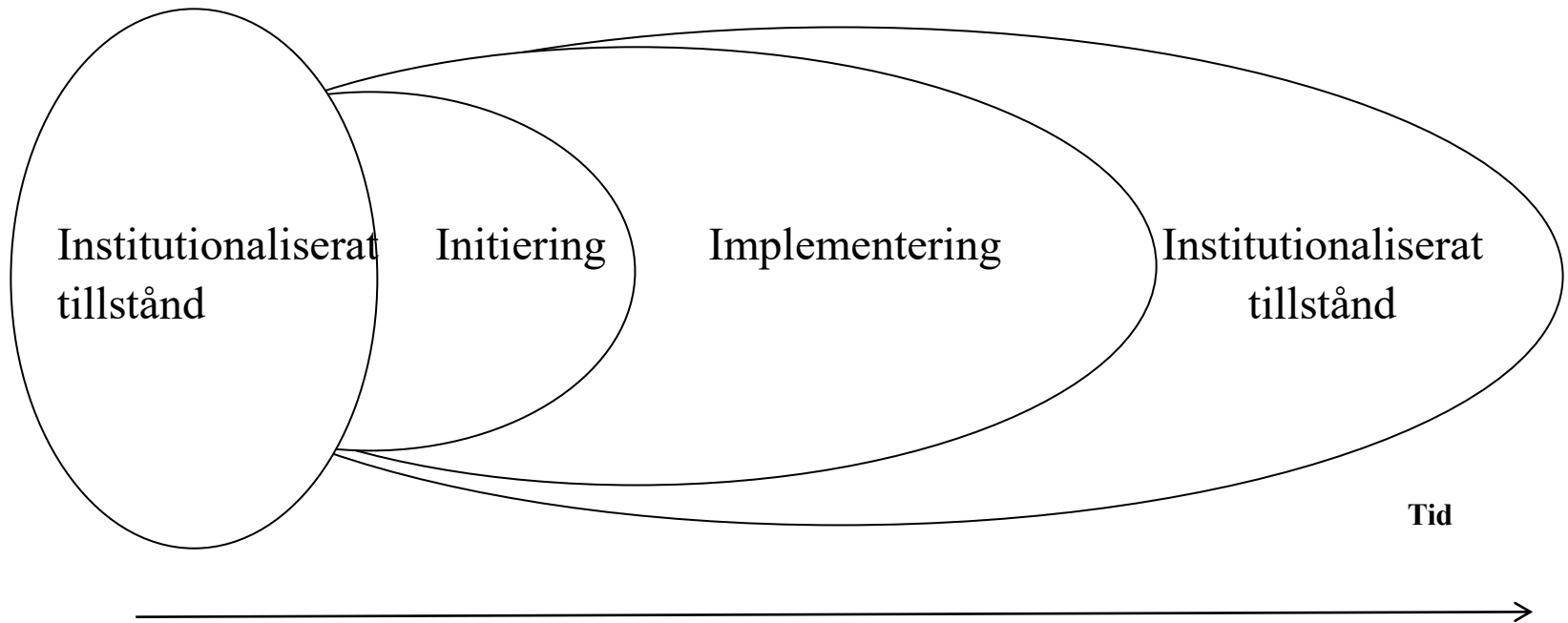
Specialpedagogik för lärande syftar till ...

- ...att stärka den **specialpedagogiska kompetensen** generellt i förskola och skola
- ...att öka pedagogers förmåga att **utforma och anpassa verksamheten/undervisningen** utifrån alla barns/elevs **olika behov** och förutsättningar för att de ska **utvecklas så långt som möjligt** i enlighet med skolformens **mål**
- ...att utveckla ett bestående **kollegialt lärande** i förskola och skola

Efter genomgången utbildning ska handledaren haft möjlighet att

- utveckla sin förmåga att handleda kollegialt lärande i grupper av pedagoger
- utmana sin egen och sina kollegors specialpedagogiska kompetens i att utveckla och möjliggöra en verksamhet/undervisning som är tillgänglig och anpassad för alla barn och elever
- utveckla sin förmåga att problematisera, analysera och kommunicera specialpedagogiska frågeställningar på individ-grupp, och organisationsnivå

Faser i en implementeringsprocess

(Efter Ekholm, 1990)

Framgångsfaktorer

HÖGSKOLAN
DALARNA

**Anpassning av
ett koncept**

Ledarskap

**Öppna samtal,
delat ansvar,
ömsesidig tillit,
delat beslutsfattande**

**Tid för
förberedelse**

(Durlak & DuPre, 2008)

Diskussion i smågrupper

Olika teoribildningar

Kommunikationsteori

Systemteori

Pedagogisk handledning

Psykodynamiska, psykoanalytiska
teoribildningar.

Psykoterapeutisk handledning

Pedagogisk handledning

- Den genomförs i ett pedagogiskt sammanhang.
- Den leds av en samtalsledare som har en pedagogisk utbildning.
- Fokus i samtalet är pedagogiska och/eller didaktiska frågeställningar.
- Samtalsdeltagarnas frågor och perspektiv kopplade till det egna handlandet är utgångspunkt i samtalet.
- Handledningen syftar till att samtalsdeltagarna breddar, fördjupar och/eller förändrar sin förståelse av det egna handlandet.

Inkluderande kommunikationspedagogik – ett förhållningssätt

- Kräver en medvetenhet om att samtal kan genomföras på ett inkluderande, men även exkluderande sätt.
- Kräver en medvetenhet om hur samtal leds på ett sätt som främjar allas delaktighet, respekt för olika sätt att förstå och en förmåga att utmana det för-givet-tagna på ett respektfullt, inlyssnande och empatiskt sätt.
- Att veta vad, hur och varför.

(Ahlefeld Nisser, 2009, 2017, 2021)

Inkluderande kommunikationspedagogik – ett förhållningssätt

Proceduren för samtalet är det viktiga.

- Hur samtalar vi med varandra?
- Hur går vi till väga när vi ska komma överens?
- Hur vet vi att vi är överens?
- Förstår vi varandra?
- Är samtalsklimatet tillåtande?

Fundamentet är etiskt och demokratiskt.

Professionell hållning – empati

- **Skillnader mellan empati och sympati**
- Kunskaper om **individuella mänskliga behov**
- **Empatisk förståelse för den andras intentioner eller avsikter bakom beteenden**
- Förståelse räcker inte – **empati behöver även förmedlas till och erfaras** av de involverade
- Självkännedom, självinsikter och ödmjukhet

Fallgropar för en handledare

Ansvarsfällan: Handledaren övertar ansvaret för andras lärande och utveckling.

Handledarens ansvar går ut på att lägga grunden för en process, men inte för att det sker något med den eller dem som får handledning. Men handledare bör inte luta sig tillbaka och överlåta både innehåll och struktur till de som får handledning.

Egna-vetande-fällan: Med ökad kompetens inom ett område "ser" man lösningar snabbare, man "vet" vad som är det bästa/riktiga/enda sättet att tolka och lösa problemet på. Det blir då frestande att gå rakt på sak, att direkt formulera pudelns kärna.

Handledare - ledarskap

Leadership is not just a leader acting and a group of followers responding in a mechanical way, but a complex social process in which the meanings and interpretations of what is said and done are crucial (Alvesson, 2013, s.100).

Ledare tilldelas formell makt och ansvar men auktoritet är inte given (Olsson, 2016, 2021).

Handledarrollen – en komplex balansakt

- **Bekräftelse av erfarenheter – utmana erfarenheter**

(jfr Olsson, 2016)

- **Teoretisk kunskap – praktisk kunskap**

(jfr t.ex. Lahdenperä, 2011)

- **Samarbete – abdikera för erfarenheter**

(jfr Holmstrand & Härnsten, 2003)

**Vikten av kontrastering-
samstämmighet över tid**

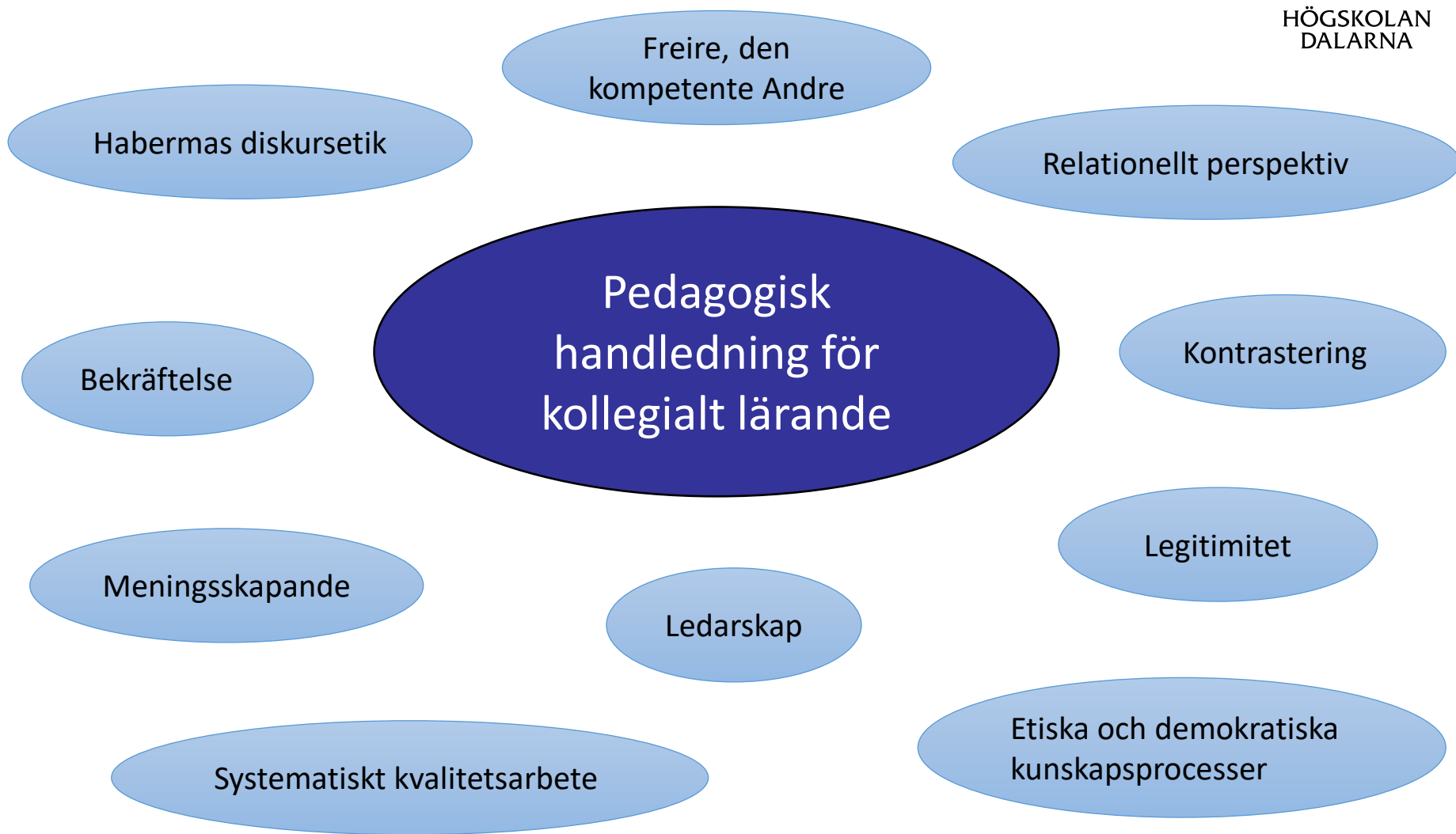
(jfr Wenger 1998)

Inkluderande kommunikationspedagogik

HÖGSKOLAN
DALARNA

Professionella
pedagogiska samtal
för en inkluderande
skolkultur

DÉSIRÉE VON AHLEFELD NISSER

 Studentlitteratur

Referenser

HÖGSKOLAN
DALARNA

Ahlefeld Nisser, D., von. (2021). *Professionella pedagogiska samtal för en inkluderande skolkultur*. Studentlitteratur.

Ahlefeld Nisser, D., von. (2017). Can collaborative consultation, based on communicative theory, promote an inclusive school culture? *Issues in Educational Research*, 27(4), 874-891. <http://www.iier.org.au/iier27/von-ahlefeld-nisser.pdf>

Ahlefeld Nisser, D., von. (2009). *Vad kommunikation vill säga – en iscensättande studie om specialpedagogers yrkesroll och kunskapande samtal*. Universitetsservice.

Alvesson, M. (2001/2013). *Understanding Organizational Culture* (2nd ed.) Sage.

Durlak, J. A., & DuPre, E. P. (2008). Implementation Matters: A Review of Research on the Influence of Implementation on Program Outcomes and the Factors Affecting Implementation. *American Journal of Community Psychology*, 41(2), 327-350.

Ekholm, M. (1990). *Utvecklingsarbete och elevstöd i vidaregående skolor i Norden*. Nordiska ministerrådet.

Holmstrand, L., & Härnsten, G. (2003). (2003). Förutsättningar för forskningscirkel i skolan: en kritisk granskning. Myndigheten för skolutveckling.

Lahdenperä, P. (2011). Mångfald, jämlikhet och jämställdhet – interkulturellt lärande och integration. I P. Lahdenperä (red.), *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Forskningsrapport 2011:1, (s. 15–41). Mälardalens högskola

Olsson, M. (2016). *Lärares ledarskap som möjliggörande och begränsande i mötet med 'alla' barn. En deltagarorienterad studie*. (Doktorsavhandling, Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet). Stockholms universitet.

Olsson, M. (2021). Lärares röster om att utöva ledarskap – mellan studentens möten med eleverna och omgivningens krav på att leverera. I M. Samuelsson & M. Karlberg, *Pedagogiskt ledarskap, pedagogiska miljöer och konflikthantering* (s. 207-233). Natur & Kultur.

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.